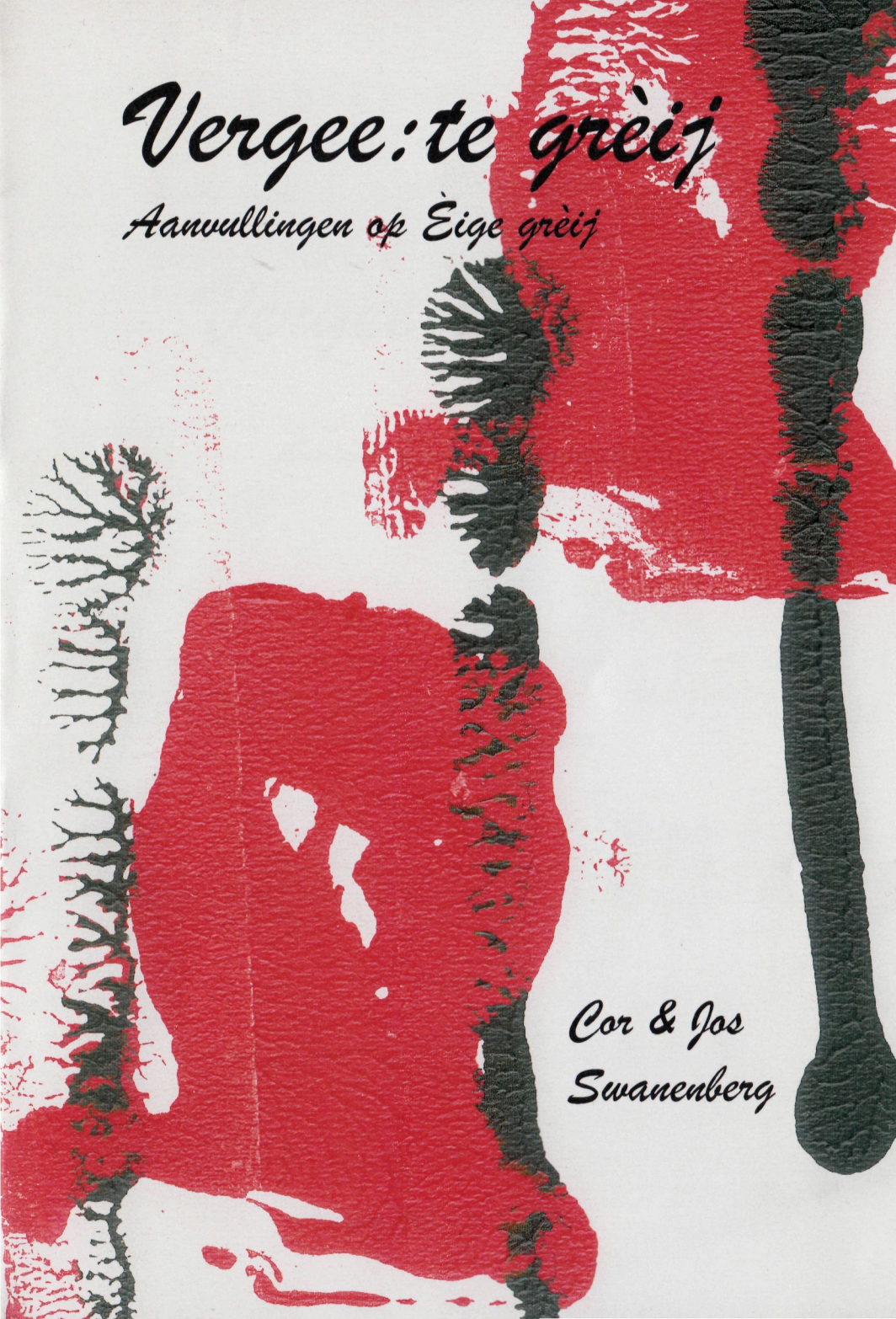

Vergee: te grèiz

Aanvullingen op Eige grèiz

*Cor & Jos
Swanenberg*

The background of the cover is a white page with abstract, expressive brushstrokes and splatters in vibrant red and dark charcoal black. The red areas are large and irregular, while the black strokes are more linear and textured, resembling ink applied with a brush or sponge. The overall composition is dynamic and modern.

Vergee: te grèij

Aanvullingen op Èige grèij

Cor & Jos Swanenberg

2000

Uitgeverij Van de Berg Enschede

ISBN 9055120391

© C. Swanenberg en J. Swanenberg, 2000 Enschede

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of welke andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Aanvullingen op Eige grèij:

Voor de verklaring van de spelling verwijzen wij naar de inleiding van Eige grèij, het Meierijs woordenboek dat verscheen in 1996. (ISBN 9055120391). Alle nummers boven de aanvullingen verwijzen naar de pagina's van dit uitgebreide woordenboek.

10.

A, zn. v., de letter A. Zegsw. *Ze kenne gin A ten Bee.*
Ze kunnen daar lezen noch schrijven.

14. Bij **affekaot**:

Uitdr. *D'r kùmt ginnen affekaot in d'n himmel zó lang d'r plòts is in de hel.* Er komt geen enkele advocaat in de hemel zo lang er plaats is in de hel.

16.

aflee:ze, ww., aflezen. Behalve in de gebruikelijke betekenis wordt dit werkwoord ook gebruikt wanneer personen op sterven liggen of pas gestorven zijn. *Piejt li vort zó slècht dèttie te zondeg al wier afgelee:ze.* Piet ligt ondertussen zo slecht dat hij zondag (in de kerk) al werd afgelezen. (Voor Piet werden de gebeden verzocht, omdat hij stervende was.)

afraoje, ww., afraden. Spreuk: *Afraoje is ònraoje.* Afraden is aanraden. Kinderen zijn geneigd tegen het ouderlijk advies in te gaan.

afrosse, ww., afslaan, afranselen. *Ze ha'n 'm 's goewd afgerost.* Ze hadden hem eens flink afgeslagen.

17.

afzakerke, zn. o., afzakkertje; vooral als benaming voor het 'eindborreltje', waarna men 'afzakte' naar huis. *We vatte nog 'n afzakerke en dan gòn we.* We nemen nog een afzakkertje en dan gaan we. (Vergelijk Duits Absackerchen. (Eifel))

21.

aovenduile, zn. mv., teunisbloemen, oenothera. *Daor stonne de*

*aovenduile mi d'r schön gee: l
blomme langs de weegkante.*

Daar stonden de teunisbloemen
met hun mooie gele bloemen
langs de kanten van de weg.

28.

ballezjoere, ww., lanterfantent,
straatslijpen. *Die jong lege d'n
òllingen dag te ballezjoere en wij
mar werke.* Die kinderen liggen
de hele dag nutteloos rond te han-
gen en wij maar werken.

30. Bij **baomes**, **baomis**, zn. m.,
Bavomis, 1 oktober.

Zegswijze: *unne groo:ten bao-
mes hebbe*, veel huur, pacht of
loon te betalen hebben.

31. Bij **bed**:

*Ge mót nie wijer denken ès oew
bed bree:d is.* Je moet niet verder
denken dan je bed breed is. Je
moet niet te hoog willen vliegen.

33. Bij **begaoie**:

Uitdr. *De boel is begaoid.* De
zaak is verbruid.

bekare, wederk. vnw., elkaar.
Naast *mekare* komt soms ook
bekare voor. *D'n aauwe perbeer
't gelijk bé bekare te haauwe.* De

oude probeert het allemaal bij
elkaar te houden; hij probeert
onenigheid in zijn familie uit te
bannen. Verdwijniend.

(>mekare)

39. Bij **bezetting**:

Spreuk: *'n Goei bezetting en wèi-
nig kórts, dè's gèld wèrd!*

Gezegd bij het zien van een
decolleté; hier wordt gedeut
op de dubbelzinnigheid van
bezetting: 'boezem' en
'longontsteking'. Gehoord in
Vorstenbosch.

42.

billeke, zn. o., billettje. Zegsw. *Mi
strakke billekes lege.* Met strakke
billetjes liggen. Gestorven zijn.

binnenbessem, zn. m., binnenbe-
zem, borreltje; hier wordt denke-
lijk verwezen naar de
veronderstelde zuiverende wer-
king van jenever. *Unne klaore is
unne goeien binnenbessem.* Een
klare is een goede binnenbezem.

45. Bij **bléève**:

*Bleftoch nog efkes., dan gòdde
strakke mar wè eer.*

Blijf toch nog even., dan ga je
straks maar wat eerder!

Aloud Brabants onthaastingsadvies.

Bij blekèirs:

Ge lopt oew èige d'n blekèirs. Je loopt je een ongeluk. (Blikaars houdt in dat de huid van je billen is doorgeschuurd.)

blendslang, zn. v., hazelworm.

We vonde 'n blendslang op de hèij; die ziede bekant gin mer. We vonden een hazelworm op de heide; die zie je bijna niet meer.

46.

'n blinkerke, zn. o., blinkertje, borreltje; de klare werd bij voorkeur koud en 'blinkend' gereserveerd. *van 'n blinkerke worde wèrrem van binne.* Van een borreltje word je warm van binnen.

48.

boelslichter, zn. m., 'boedellichter', in WNT 'den boe(de)lhuismeester, beëdigd ambtenaar, te wiens overstaan voorheen boêlhuiszen werden gehouden, en die de registers daarvan hield'. *D'n boelslichter hiel toezicht ès d'r èrfhaus gehaauwe wier.* De boedelmeester hield toezicht als er erfhuis gehouden werd. (>hussel)

49. Bij boer:

Uitdr.: *Ha d'n boer z'n kont gekust, dan hadde bèij z'n bille gezien.* Had de boer zijn kont gekust, dan had je allebei zijn billen gezien. Gezegd wanneer iemand spijtig constateert: *'Ha dees of dè mar (nie) gedaon...'* Zei-spreuken: *Liefde is blind, zin d'n boer en ie kietelde z'n wijf mi de riek.* Liefde is blind, zei de boer en hij kietelde zijn vrouw met de mestvork. *'t Is goei weer, mar 't is zunt dè't nie ree:gent, zin d'n boer.* Het is goed weer, maar het is jammer dat het niet regent, zei de boer. *Es ge smèires goewd it en saoves goewd it, dan zulde in d'n dag nie stèrve, zin d'n boer en ie gong snaachs doo:d.* Als je 's morgens goed eet en 's avonds goed eet, dan zul je overdag niet sterven, zei de boer en hij ging 's nachts dood. *Werken en werke, dè zen de beste romme die ge gee:ve kunt, zin d'n boer.* Werken en werken, dat is de beste melk die je geven kan, zei de boer. Wanneer men de kinderen flink laat werken, heeft men er het minste last van. (>romme)

Spreuk: *Ho 's, um unnen boer te besodemietere, mótte unnen boer meebrengre.* Ho eens, om een boer te bedonderen moet je een boer meebrengen. Snedig gezegd door iemand die in de gaten heeft dat men hem probeert te belazeren.

55. Bij **bok**:

Zegsw. *Ja, gij zódt d'n bok wille mi klooten en al!* Ja, jij zou de bok willen met kloten en al! Gezegd tegen iemand die al te gierig voor de dag komt.

56. Bij **boks**:

Uitdr. *Zedde klaor?... Dan doe'w boks umhóg.* Ben je klaar?... Dan doe je broek omhoog. Het tweede deel is meestal bedoeld als plagerige onverwachte toevoeging die oorspronkelijk alleen op toiletbezoek slaat.

57.

boo:gend, zn. m., boekweit.

Oude vrijwel verdwenen variant van de boekweitbenaming. (vgl. boekend, bongend).

58.

bòs, zn. m., baas. Uitdr. *Ge komt allemòl vur d'n hogsten bòs.* Je

komt allemaal voor de hoogste baas. (=God)

59.

bótteram, zn. m., 1. boterham, 2. borrel. 1. *Ik lus onderand wèl unnen bótteram.* Ik lust onderhand wel een boterham. 2. *'Unnen borrel is nèt zó goewd ès unnen bótteram,' zin de pruver wèl.* Een borrel is net zo goed als een boterham,' zei de 'pruver' wel. Spottend werd ook wel *unne glaozeren bótteram* besteld.

bótterblom, zn. v., boterbloem, ranunculus. *'t Vee: lust gin bótterblomme; ze héite durrum ok wèl schaopenbocht.* het vee lust geen boterbloemen; ze heten daarom ook wel schaapsvuil.

60.

bouwjaar, zn. o., bouwjaar.

Zedde gij van 't zèlfde bouwjaar? Ben jij in hetzelfde jaar geboren?

61.

Bij **brandweer**:

inne van de brandweer; een borrel, letterlijk: een van de brandweer. Er wordt en werd veel gespot met de brandweelieden, die niets liever zouden doen dan

(na-)blussen en dat laatste vooral ook gezien als 'blussen van de (na-)dorst'.

64. Bij **bromóllie**:

'n *bietje bromóllie*, een borreltje, letterlijk: een beetje bronolie (=petroleum). Waarschijnlijk is het verband met 'brandstof' bedoeld. De verwijzing kan betrekking hebben op het brandende gevoel tot in de maag, dat bij straffe borrels hoort.

65.

Brord, eigennaam, afgeleid van Willibrordus. Verdwijnend.

66. Bij **bruur**:

Zei-spreuk: *M'n bruur is rèchter, zin de kreupele*. Mijn broer is rechter, zei de kreupele.

buikwèrmerke, zn. o., buikwarmertje, borreltje. 'n *Buikwèrmerke gut 'r nog lichelek in*. Een buikwarmertje gaat er nog licht in. *Buikwèrmerke* is een van de vele benamingen voor een borreltje jenever.

69.

burdje, zn. o., bordje. Zegsw. *We viere de burdjies van de skaauw*.

We vieren de bordjes van de schouw. We zullen flink feestvieren.

bùrgemister, zn.m., burgemeester. Zegsw. *Ze maken 'm bùrgemister af*. Ze castreren hem. Bijv. gezegd van een varkensbeer.

bùrselke, zn. o., borsteltje. Verkleinwoord van *borsel*. *De lòz-ziemaker ha hil klèin bùrselkes*. De horlogemaker had heel kleine borsteltjes.

burt, zn. v., beurt. *Rustig mar, ammel umste burt*. Rustig maar, allemaal om de beurt. (De uitspraak van *burd* (=bord) en *burt* is volkomen identiek.)

77.

dééj, zn. v., dij. Spreuk: *Dééje worre unne slip èster iemes op zit*. Dijen worden een schoot als er iemand op zit.

79.

dèrremdaowerke, zn. o., darmduwertje, borrel. Een van de vele benamingen voor een glaasje jenever, een borreltje; een borrel zou goed zijn voor de spijsverte-

ring. *Nò d'n ee:te vet ie alt gèire 'n dèrremdaowerke.* Na het eten neemt hij altijd graag een borreltje.

deugd, zn. v., *deugd*. *Spreuk: De deugd in de midde èn de prulderéj opzéej.* De deugd in het midden en het mindere volk opzij. Vooral spottend gezegd. (> prulderéj)

90. Bij **doo:d**:

Nee, 't gi men nie slècht..., ik zal munnen doo:d wèl haole.

Nee, het gaat niet slecht met mij..., ik zal mijn dood wel halen.

92. Bij **dórre**:

Zegsw. We he'n 'm toch al unne flinken dórre út z'n neus getrokke. We hebben hem toch al een flinke doorn uit zijn neus getrokken. We hebben hem toch al een eind op weg geholpen.

95.

drieklezoor, zn. m., *sufferd*. *Wè zedde toch 'ne drieklezoor!* Wat ben je toch een sufferd!

97.

druk, bn., *druk*. *Zegsw. Hij heget zó druk ès unne pruikemaker mi*

inne klant. Hij heeft het zo druk als een pruikenmaker met een klant. Gezegd van iemand die doet alsof hij het erg druk heeft, maar in werkelijkheid weinig te doen heeft.

drùpke, zn. o., 1. een drupje, druppeltje, 2. borreltje. 1. *D'r viel 'n drùpke.* Er viel een drupje; het begon zachtjes te regenen. 2. Wat de borrel betreft zou men de Vlaamse vorm *dreupel* (=borrel) moeten vergelijken. *Hij viejt alle aovende nog 'n drùpke zó lang 't lééje kos.* Hij nam elke avond nog een borreltje zo lang hij het zich kon veroorloven. Er bestaat ook een bekende regel in een oud liedje: *'Gif 'm nog 'n drùpke!'*

dur mekare, bijw. bep., door elkaar, gemiddeld. *Alles laag daor dur mekare.* Alles lag daar door elkaar. *Dur mekare genomme springe we d'r nog goewd út.* Gemiddeld berekend, is de balans nog positief.

98.

durjagerke, zn. o., doorjagertje, borreltje; zowel de digestieve kwaliteit als het geldverslindende van de drank zou bedoeld kunnen

zijn. *Hij viét nogal 's 'n durjagerke.* Hij nam nogal eens een borreltje.

durkedons, naam van een soort spel, waarbij je gebukt tussen twee tegenover elkaar staande rijen moet doorlopen en van iedere omstander een slag op je rug krijgt. Vooral op ouderwetse feesten en partijen van toepassing in combinatie met de polonaise. *Ik doe nie gèire òn pòllenèze mi durkedons.* Ik hou niet van polonaise met *durkedons*. (*Durke* = deurtje en *dons* verwijst waarschijnlijk naar de klap of slag.)

99.

durslag, zn. m., 1. vergiet, 2. copie. *Ze din de gruuntes in d'n durslag.* Ze deed de groenten in de vergiet. 2 *Makt vur men efkes unnen durslag van dè pepierke.* Maak voor mij even een copie van dat papiertje.

durzichtige, bn., zn. m., doorzichtige, borreltje jenever. *Hij lust nog wèl unnen durzichtige.* Hij lust nog wel een borreltje. Vergelijk *unne wòtterige*.

104. Bij **ee:n**:
't Holp gin ee:n of t'r alle. (Ook wordt gezegd: *gin ee:n t'r alle*.) Het hielp geen een van alle; niets hielp er.

107.

èige, bn., eigen, deel van het wederk. vnw. *D'n diejen is alt èrg op z'n èige.* Hij is altijd erg eenkennig en mensenschuw.

108.

èigentult, zn. m., eigenteelt. *Onze vòdder ha nog tebak van èigentult.* Mijn vader had nog tabak van eigenteelt. (Ook gezegd als *èigentilt*.)

111. Bij **ekkes**:
Gift 's ekkes dist. Geef eens even hier. *Efkes* wordt vaker gezegd.

Bij **ekstersoo:g**:
Daor hedde de die van de eksters-ooge. Daar heb je de pedicure.

114.

èrgerweere, ww. redetwisten, bekvechten. *D'n dieje mó't alted èrgerweere.* Die persoon moet altijd bekvechten.

116.

èrvele, ww., onhandig te werk gaan. *Wè zedde toch òn 't èrvele.* Wat ben je toch onhandig aan het doen. (> èll'vere)

117. Bij **eu:ge**:

De tweede betekenis van dit ww. is 'er uitzien als'. *'t Eu:gt 't èigest.* Het ziet er hetzelfde uit.

123.

fiste, ww., feesten. Zegsw. *We fiste de burdjies van de skaauw.* We feesten de bordjes van de schouw; we zullen flink feest vieren.

flèire, ww. slaan. *Za'k 's tegen oew órre flèire?* Zal ik je eens tegen je oren slaan?

fleure, ww. spelenderwijs verleiden. *Moeier zaat mi dè jong z'n ee:te te fleure.* Moeder zat met het eten van dat kind te 'spelen'. Zij probeerde met een spelletje het kind tot eten te verleiden.

128.

gaarst, bn., ranzig. *Ik lus gin gaarste spèk.* Ik lust geen ranzig spek. Wanneer het gerookte spek te lang bewaard was, werd het

witte gedeelte geel en dat heette *gaarst* of *gaarstig*. Ook *garstig* wordt gezegd.

131.

gebild, bn., 'gebild', van billen voorzien. Zegsw. *Die is goewd gebild en gebòorst.* Die is goed gebouwd (van bil en borsten). Gezegd van vrouwen.

135. Bij **gèld**:

Zegsw. *Gèld hi ze nie, mar dè zi ze nie, schòn dinge hi ze en dè zi ze.* Geld heeft ze niet, maar dat zegt ze niet; mooie dingen (mooie kleren) heeft ze en dat zegt ze.

geleed, volt. dw., gelegd. Van *legge - lin - geleed*. *Geleed is geleed, dè's bé 'n hen ok!* Gelegd is gelegd, dat is bij een kip ook. Kaartterm die inhoudt, dat men niet meer aan een uitgelegde speelkaart mag komen.

139.

getròje, bn., volt. deelw., 'getreden', beledigd. *Hij waar lillek getròje.* Hij was zwaar beledigd.

geure, ww. geuren, trots zijn. *Hij zaat 'm toch te geure!* Hij was me toch trots!

140. Bij **gezicht**:

Zegsw. *'n Gezicht van aauw lappe hebbe*. Een gezicht van oude lappen hebben. Gezegd van iemand die er ziekelijk en pips uit ziet.

giebele, ww. giechelen, onderdrukt lachen. *Die durskes zitte iggòllig te giebele*. Die meisjes zitten aan een stuk door te giechelen.

141. Bij **gin** (1. en 2.):

Die van ginne kant deuge van gin kante. Die van gene zijde (van het dorp, van de polder, van de rivier) deugen van geen kanten.

143.

glaozige, 1. bn. glazige. 2. zn. m., borreltje. 1. *Die glaozige èipel zen nie lèkker*. Die glazige aardappelen zijn niet lekker. 2. *Giet nog 's unne glaozige in*. Schenk nog eens een borreltje in. (>dur-zichtige.)

Bij **God**:

Zegsw. *Ze kiejke of ze God gekrabd ha'n*. Ze keken of ze God gekrabd hadden; ze zagen er heel schuldig uit.

149. Bij **grip**:

't Wordt ted dè'k de grip 's gò spule. Het wordt tijd dat ik eens in bad ga.

152.

gruun en daors, naam van een traditioneel Brabants gerecht. Letterlijk betekent het 'groen en dor'. Het is een mengeling van verse groene boontjes en gedroogde witte bonen. Gehoord in Vinkel.

gulde, zn. m., gulden. Spreuk: *Vur 'ne gulde verbókt en 'n dubbeltje vur 'n jong gèit*. Voor een gulden verbokt en een dubbeltje voor een jonge geit. Gezegd wanneer voor een karwei de betaling niet in verhouding staat tot het gedane werk.

154. Bij **haam**:

Zegsw. *Doe ze d'n haam mar 's òn, dan worre ze wèl zeeg*. Laat ze maar eens werken dan worden ze wel tam.

155. Bij **haauwe**:

Dit ww. heeft een tweede betekenis: nestelen, wonen: *D'r haauwt 'n biediefke in de houtmijt*. Er woont een koolmeesje in de houtmijt.

156.

ham, zn. v., ham. 'k Wó'k ham ha,... dan aat ik èijer mi ham,... è'k èijer ha... Ik wou dat ik ham had,... dan at ik eieren met ham,... als ik eieren had...

handvètje, zn. o., handvaatje. *D'r zitte veul handvètjes òn.* Er zitten veel handvatjes aan. Met kinderen heb je lang veel te stellen. Gehoord in Heeswijk.

157. Bij **haon**:

Spreuk: *De vruugste haone zen 't nuvregst.* De vroegste hanen zijn het ijverigste. Die het eerst komt....

158. Bij **haor**:

Zegsw. *Hij waar dun van haor en zij dik van hum.* Hij was dun van haar en zij dik van hem. Onverwachte en verwarrende toevoeging; 'van haar' is 'van heur' als de vrouw bedoeld wordt.

160. Bij **haos**:

Uitdr. *ès iemes nie van unnen haos gedekt is, wor 't noit ginne rappe, al hittie nog zó'n stèil órre.* Als iemand niet van een haas gedekt is (niet snel is), wordt

het nooit een vlugge, al zijn zijn oren nog zo steil. Gezegd van een sloom persoon.

hapsnürker, zn. m., rare snuiter. Zegsw. *Wè's dè vur 'nen hapsnürker!* Wat is dat voor een vreemde vogel!

161. Bij **haus**:

Nor haus... Ik gò nie nor haus, want daor gòn de miste minse dood! Naar huis? Ik ga niet naar huis, want daar (thuis) gaan de meeste mensen dood! Gezegd door iemand die (vooral in het café) teveel plezier beleeft om naar huis te gaan.

hausraod, zn. m., huisraad. *Wor zedde t'n hausraod getrokke?* Waar ben je gaan wonen? Ouder is *hausroo:d*. Verdwenen.

169.

hèdder, zn. m., herder. Spreuk: *Ès d'n hèdder dólt, dan dole de skaop(e).* Als de herder dwaalt, dan dwalen de schapen.

164.

hèffelke, zn. o., haffeltje, handvolletje. Verkleinwoord van *haffel*. *Hij gaaf 't jong 'n hèffelke*

snuupkes. Hij gaf het kind een handvol snoepjes.

167.

hemdeknupkes, zn. mv., hemdeknoopjes. Volksbenaming voor moederkruid, pyrethrum parthenium.

D'r stonne skòn bosse hemdeknupkes in d'n hof. Er stonden mooie bossen moederkruid in de tuin.

168.

hèndele, ww. gemakkelijk werken (met gereedschap; vooral in gebruik met onpersoonlijk voor-naamwoord.) *'t Hèndelt nie ès ge d'r zó auws vur gòt stòn*. Het werkt niet gemakkelijk als je er zo onhandig voor gaat staan.

Bij **hèndig**:

Zegsw. *Hee hèndige, snééjt nie in oewe rug!* Hee, handige, snij niet in je rug! Gezegd tegen iemand die heel onhandig te werk gaat.

Bij **hèrd**:

Zegsw. *Ze is wir op d'n hèrd*. Zij is weer in de huiskamer. Gezegd van een zieke huisvrouw die aan de beterende hand is.

herkentak, zn. v., een kattig persoon, kring. *Wè zedde toch 'n herkentak*. Wat ben je toch een kattig iemand.

170.

hèrs, bw., deze kant op. *Wanneer komde wir 's hèrs?* Wanneer kom je weer eens deze kant uit? Ouderwets. (>dist)

171.

heure, ww., horen. *Heure - hurde-geheurd*. Spreuk: *Heure zegge liegt veul*. Horen zeggen, liegt veel. Alle (roddel-)praatjes moet je niet te gauw geloven.

hiep, zn. v., heep, groot slagmes. Zegsw. *D'n dieje is mi de hiep gemaakt*. Hij is met de heep gemaakt. Gezegd van een lompe, ruwe kerel.

172. Bij **himmel**:

Uitdr. *Wè hemme't toch goewd en d'n himmel in zicht!*

Wat hebben we het toch goed en de hemel in zicht. Wat hebben we het toch met onszelf getroffen!

175.

hommelehèij, zn. v., dophei, erica. *Op 't natste stuk ston veul*

hommelehèij. Op het natste gedeelte stond veel dophei.

hompere, ww., mank lopen, hompelen. *Toen ie z'ne voewt gestoo:te ha, kos ie enkelt nog hompere*. Toen hij zijn voet gestoten had, kon hij enkel nog mank lopen.

Bij hond:

Zegsw. *gòn loope ès unnen hond van z'ne stront*. Gaan lopen als een hond van zijn stront. Van tafel gaan zonder te bidden.

176. **Bij honger:**

Uitdr. *'t Gi allemòl over behalve d'n honger*. Het gaat allemaal over, behalve de honger. De verliefdheid gaat over, de eetlust niet.

Bij hool:

hool, zn. o., hol. *Too:nia wónde van èrremoei in 'n hool in Hèntje Tonenbèrg*. Tonia woonde van armoë in een hol in Heintje Tonenberg (in Nuland).

177.

horse, ww., roosteren. *Ik zal 's gaauw 'n snee broo:d horse*. Ik zal eens gauw een snee brood roosteren. Verdwenen.

179.

hupke, zn. o., hoopje. *'t Is vort 'n hupke mins*. Het is nog maar een hoopje mens. Gezegd van iemand die erg ziek en versleten is.

hurke, zn. o., haartje. Uitdr. *D'r is nog lichelek 'n hurke dè trekt*. Er is nog licht een haartje dat trekt. Familiebanden zijn onuitroeibaar.

184. **Bij immer:**

Zegsw. *èzzof ge unnen immer leegskudt!* Alsof je een emmer leegschudt. Bijv. gezegd wanneer een onverwacht hoge prijs voor iets genoemd wordt.

186. **Bij inne:**

Inne ùt de (stee:ne) fles. Een van de vele benamingen voor de vloeibare versnapering, de borrel. Ook werd wel *inne ùt de (stee:ne) kruik* gezegd.

Er zijn veel andere benamingen voor het jenevertje met *inne: inne vur de koppéén* (ene voor de hoofdpijn).

Innen um de ruggestrang te smere; een om de wervelkolom te smeren. Wanneer men de rug rechtte, nam men in vroeger tijden ook wel een slok of borrel als

beloning tot zich. Mensen die zwaar werk verrichtten, hadden in vroeger tijden vaak een kruikje 'snee:vel' bij zich. Zulke figuren (peelwerkers bv.) komen we nog tegen in de boeken van Coolen. Zwaar werk werd vaak onderbroken voor een stevige slok. Ik vrees dat het beeldbevestigend is voor de oude Brabanders, maar er werd werkelijk veel *gepruufd*.

Ouderwets:

Inne tege de stuipe; een tegen de stuipen. Van sterke drank werd je een man, zo was de oude opvatting.

Inne van onder de toffel; een van onder de tafel. Dit zal naar de stille kroegjes verwijzen, waar klandestien geschonken en gedronken werd.

Inne tege de verkoudhèd; een tegen de verkoudheid.

Inne tege de (kop-)zùrg; een tegen de (kop-)zorg, een tegen de zorgen.

188.

jaagt-d'n-duujvel, zn. o., volksbenaming voor sintjanskruid *hypericum perforatum*. *Langs de weeg ston 't jaagt-d'n-duujvel in bloei*. Langs de wegen stond het sintjanskruid in bloei.

196. Bij **kaar**:

Zegsw. *Hij laag plat in de kaar*. Hij lag plat in de kar; hij was uitgeteld.

kaarhond, zn.m., karhond (die de hondekar moest trekken). Zegsw. *Hij liejp te héége ès unne kaarhond*. Hij liep te hijgen als een karhond. Gezegd van iemand die erg moe is.

Bij **kaart**:

Zegsw. *Hij hi te lang mi goei kaart zitte passe*. Hij heeft te lang met goede kaarten zitten passen. Gezegd van iemand die zijn kansen (bijv. voor een goede levenspartner) heeft laten voorbijgaan.

kaauwe, zn. m., kouwe, koude. *Ik heb 't lieste unne kaauwe*. Ik heb het liefste een koude (borrel). De jenever drinkt men graag uit de *ijskast* of de diepvries.

197.

kabouterke, zn. o., kaboutertje. Uitdr. *Lót nou de kabouterkes mar komme*. Laat nu de kaboutertjes maar komen. Gezegd wanneer er een grote afwas moet geschieden.

201.

kaors, zn. v., karnton, karnvat. *De kaors ston achter op de stal.* De karnton stond achter op de stal. Uitdr. *'t Kan nèt zó goewd òn de staf ès òn de kaors lege.* Het kan net zo goed aan de staf (=karnstok) als aan de karnton liggen. Gezegd wanneer een echtpaar elkaar de schuld geeft van kinderloosheid.

kaoter, zn. m., kater. Uitdr. *Unne kaoter mótte alted mi de haor mee èije.* Een kater moet je niet tegen de haren instrijken. Lastige mensen moet je hun zin geven.

Bij **kappetunie**:

Bè die Mrie li d'r ok nog 'n schòn kappetunie over! Die Marie ziet er nog goed verzorgd uit!
Gehoord in Middelrode.

202. Bij **kars**:

Zegsw. *Mi de kars in de haand lege.* Met de kaars in de handen liggen. Op sterven na dood zijn.

204.

kééke, ww., kijken. *Kééke-kiejke-gekeke. Dan stòdde schòn te kééke!* Dan sta je mooi te kijken!
Zegsw. *Ze kiejke of ze 't snot ha.*
Ze keek heel beteuterd.

205.

kee:skeskruid, zn. o., kaasjeskruid, malve, malva. *D'r ston volop kee:skeskruid op de wal langs de weg.* Er stond volop kaasjeskruid op de wal langs de weg. *Es jong ate wij de zeu:jkes van 't kee:skeskruid.* Als kind aten wij de zaadjes van het kaasjeskruid.

207.

kerkewèrk, zn. o., kerkenwerk. Uitdr. *'t Is gin kerkewèrk.* Het is geen kerkenwerk. Het komt niet zo precies.

208. Bij **kermis**:

Zei-spreuk: *'t Kan nie alted kermis zen, zin de begéén en ze sniej unnen appel in vierre.* Het kan niet altijd kermis zijn, zei de begijn en ze sneed een appel in vier partjes.

210. Bij **kiepe**:

Zegsw. *Hij kiejke ès 'n kiepe vur 't gutgat.* Hij keek als een kip voor het schrobgat. Gezegd van iemand die onnozel kijkt.

212.

kittel, zn. m., ketel. *De kittel hengt boven 't vuur.* De ketel

hangt boven het vuur. In de volgende zegsw. wordt *kittel* gebruikt in de betekenis 'bed':
Kom, ik gò 's nor m'ne kittel.
Kom, ik ga eens naar mijn bed.

213.

klaore, zn. m., klare, jenever, borrel. *De pruver kwaam mistal de kroeg binne mi de kreet: 'Hedde de koffië klaor?' Zin de kastelein daarop 'ja', dan zin de pruver: 'Dan doede gij vur men mar unne klaore!'* De drinkebroer kwam meestal de kroeg binnen met de kreet: 'Heb je de koffië klaar?' Zei de kastelein daarop 'ja', dan zei de dronkaard: 'Dan doe jij voor mij maar een klare!'

214.

klèine, (2.) zn. m., borreltje. *Hij viët gaauw unne klèine vur tie de kaauw in din.* Hij nam gauw een jenevertje voor hij de kou in ging. Verkleinwoord: *klèntje*.

Bij klènnòzzie:

Wè makt die klènnòzzie toch 'n rewòzzie! Wat maken die kinderen toch een ravage!

216.

kleur, zn. v., kleur. Verklein-

woord *klurke*. Meervoud *klurre*. Zegsw. *Zeuve klurre stront skijte*. Zeven kleuren stront schijten. Veel angst of schrik hebben.

219.

klòtje, zn. o. alpinopetje, kalotje. *Tóntje Bol ha alt 'n klòtje op zunne kop.* Toontje Bol had altijd een alpinopetje op zijn hoofd.

221. Bij **kneu:p:**

Zegsw. *Kek ùt, want ze rééje hier de kneu:p van oew gùllep!* Kijk uit, want ze rijden hier de knopen van je gulp! Ze rijden de vouwen uit je broek.

kneut, zn. m., rommel, rotzooi. *Ik heb al diejen aauwe kneut weggezet.* Ik heb al die oude rommel weggezet. Gehoord in Heeswijk.

222. Bij **kniebeurs:**

Zegsw. *M'n kniebeurs is nie van illestiek!* Mijn portemonnee is niet van elastiek. Gezegd tegen zeurende kinderen die iets willen hebben dat veel te duur is.

224. Bij **koei:**

Spreuk: *Al stèrve alle koei in Holland, dan èrve wij nog ginne start.* Al sterven alle koeien in

Holland, dan erven wij nog geen staart. Brabant voelde zich vanouds achtergesteld.

225.

koestermie, in de vaste uitdrukking *koestermie gaon*; naar bed gaan. (Wellicht verwant aan Fr. *se coucher au lit*.) Gehoord in Den Dungen: *Ik gòt koestermie*.

226. Bij **koffie**:

Uitdr. *Ègge te veul koffie drinkt, bende lillek ègge doo:d gòt*. Als je teveel koffie drinkt, ben je lelijk als je doodgaat. Gezegd door iemand die het zoveelste kopje koffie (eindelijk) afslaat.

koiboi, zn. m. cowboy, kerel. 't *Zen zoomar van die raow koibois, die jong gaste*. Het zijn zomaar van die ruwe kerels, die jonge gasten. 't *Is unnen arige koiboi*. Het is een vreemde snuiter.

228.

komplemente, zn. mv., complimenten, groeten. *Mi de komplemente van ons moeder*. Met de groeten van onze moeder. *Doet ze de komplemente!* Doe ze de groeten.

229. Bij **kont**:

Wie kent 'r nou m'n kont in Keule? Het maakt toch niet uit hoe ik eruit zie, want niemand kent me daarginds. Gehoord in Den Bosch.

Uitdr. *Niks gezeed; nie kus m'n kont, nie lèk m'n kont*.

Niets gezegd; niet kus mijn kont, niet lik mijn kont.

230. Bij **kop**:

Zegsw. *Ik ben zó los van kop ès 'n kiep van kont*. Ik ben zo los van kop als een kip van kont; ik ben slecht van geheugen.

234.

kraosmiej

Wè zedde toch 'n kraosmiej! Wat ben je toch een smeerpoots! Gezegd van een vuile vrouw.

Bij **kraus**:

Zegsw. *Hij werk 't kraus út z'n boks*. Hij werkt het kruis uit zijn broek. Hij werkt heel hard.

242.

kunning, zn. m., 1. koning, 2. grote donkerbruine meikever. 1. *De kunning is dieje naacht gesturve*. De koning is die nacht gestorven. 2. *We zochte vruger*

nor verskillende mùlders; ge hadt kunninge, kappesiene of bruin paoters en profee:te (mi groo:te antènes). Wij zochten vroeger naar verschillende meikevers; je had 'koningen', kapucijnen of bruine paters en profeten (met grote voelsprietten).

kunstklèts, zn. m., spotnaam voor margarine. *De bótterklètsers makte de goei bótter in Oss en lötter ok de kunstklèts.* De 'boterklètsers' maakten de echte boter in Oss en later ook de margarine.

243.

kwansuis, bw., quasi, schijnbaar onbedoeld. *Hij zin zoomar kwansuis dè't haus verkocht waar.* Hij zei zomaar langs zijn neus weg dat het huis verkocht was.

244.

kwidam, zn. m., vreemde vogel, rare snuiter. *Dè's zónne kwidam, daor kunde niks van op òn.* Dat is zo'n vreemd (onberekenbaar) figuur, daar kun je niets van op aan. (> Latijn quidam = zonderling individu).

247.

lamlazerus, zn. o., 'lamlazerus'. Zegsw. *Ik verskoewt m'n èige 't lamlazerus.* Ik schrok me een ongeluk.

lampiunneke, zn. o., lampionnetje, borreltje. *Hij vet saoves alt 'n lampiunneke.* Hij neemt 's avonds altijd een borreltje.

Voelde men zich verlicht na het drinken van de borrel of was het de vorm van het glaasje?

250. Bij **laus**:

Zegsw. *Die zulde nie ès 'n laus doo:ddoewn.* Die zul je niet als een luis dooddrukken. Bijv. gezegd bij het zien van een zwaar gebouwde vrouw.

253.

lèkkerke, zn. o., lekkertje, borreltje. *Kom, dan vatte we same nog 'n lèkkerke, zin grutje en ze bedoelde 'n borreltje.* Kom, dan nemen wij samen nog een lekkertje, zei grootmoeder en ze bedoelde een borreltje.

254.

leutere, ww., leuteren. In de kreet *leter toch nie te leutere!* (Lig er toch niet te zeuren!)

255. Bij **Lichtmis**:

Spreuk: *Mi Lichtmis geuget hennegat ope*. Met Lichtmis gaat het hennengat open. Met Lichtmis - als het langer licht wordt - beginnen de kippen weer te leggen.

Bij **liege**:

Oudere uitspraak is *liejge*.
Zegsw. *D'n dieje..., ès ie fluit, dan liegt ie nog!* Die figuur..., als hij fluit, dan liegt hij nog!.
Gezegd van 'n doortrapte leugenaar.

256.

lijk, zn. o., lijk. Uitr. *Ès d'r son-dus 'n lijk boven èirde sti, dan hedde binne 'n mònd wir 'n lijk in de familie*. Als er op zondag een lijk boven aarde staat, dan heb je binnen een maand weer een lijk in de familie. Oud bijgeloof.

258. Bij **lochjes**:

Zegsw. *'t Is mar lochjes in mekare gefrot*. Het is maar slecht in elkaar gezet.

Bij **locht** (1.):

Zegsw. *'t Is d'r gin hóg locht mer*. Het is er niet erg wit meer; de vriendschap is voorbij.

261.

lùik, zn. m., vent, kerel. *Wenne groo:te lùik is 't vort!* Wat een grote kerel is het ondertussen!
Gezegd in Den Dungen. Ook werd gezegd *koffie van de groo:te lùik* en dan bedoelde men de grote familiepot. (Er werd vroeger op veel plaatsen koffie gezet in verschillende potten; in de kleine zat in grote gezinnen de beste koffie die vooral voor de ouders bedoeld was.)
(Lùik is ook de vrijwel verdwenen vorm van de naam Lucas. *Ties van Lùike* (Ties Somers) *wónde in Vorstenbosch*.)

luiszakkeréj, zn. v., rottigheid.
'Gin luiszakkeréj! Geen rottigheid!

Bij **lul** (3.):

Zegsw. *Ik wil al dieje lul nie òn m'n kont hebbe*. Ik wil al die roddelpraat niet aan mijn gat hebben.

262.

lulboks, zn. v., kletsmaajoer. *Hij is 'n groote lulboks*. Hij is een grote kletsmaajoer. Heel gebruikelijke term.

lulhoer, zn. v., kletsmaajoer. Grof woord.

269. Bij **mèij**:

Weerspreuken: *Natte mèij, bótter in de wèij*. Natte mei, boter in de wei. *Kaauwe mèij, gaauwe mèij*. Koude mei, gouden mei.

270.

mèijree: gen, zn. m., meiregen.

Weerspreuk: *Mèijree:gen is vur d'n boer 'ne zee:ge*. Meiregen is voor de boer een zegen.

272.

mènneke, zn. o., 1. mannetje, 2.

borreltje, 3. grote klasse. 1. *Dè jong van ùllie is al vort 'n hil mènneke*. Dat kind van jullie is al voortaan een heel mannetje. 2. *Ik heb gèire 'n klèin wit mènneke nò d'n ee:te*. Ik heb graag een borreltje jenever na het eten. 3. *'n Goei vrouw, dè is 't mènneke!* Een goede vrouw, dat is je ware!

276. Bij **meziek**:

Spreuk: *meziek is de maot van alle minse*. Muziek is de maat van alle mensen. Bij muziek wordt iedereen vrolijk.

279.

minister, zn. m., minister.

Zegsw. *Hij is minister van baotelandse binnepèijkes*. Hij is minis-

ter van buitenlandse binnenpaadjes. Gezegd van iemand die gewichtig doet en niets voorstelt.

Bij **mins**:

De minse mótte praote, zin Toon Pan, want de beu:m kunnen 't nie. De mensen moeten praten (roddelen), zei Toon Pan, want de bomen kunnen het niet. Spreuk: *Unne nakende mins sti overal bloo:t veur*. Een naakte mens staat overal bloot voor. Een mens moet altijd zijn eigen problemen op zien te lossen.

281.

módde, zn. v., mode. Spreuk: *Wie d'n aauwe módde kan lééje, kùmt vanèiges in de nééje*. Wie de oude mode kan lijden, komt vanzelf in de nieuwe. Als je je kleding lang genoeg bewaart, komt die vanzelf weer in de mode.

282.

moelpeer, zn. v., 1. muilpeer, klap in het gezicht, 2. borreltje. 1. *Hij hà al mee 'n moelpeer te pakke*. Hij kreeg meteen een klap in zijn gezicht. 2. *Tege de kaauw viet ie alt 'n stevige moelpeer*. Tegen de kou nam hij altijd een straffe borrel. De borrelbenaming

310.

òssem, zn. m., asem, adem. *Ik ha himmel gin òssem mer.* Ik had helemaal geen adem meer. Zegsw. *Hij gaaf gin òssem.* Hij gaf geen asem; hij reageerde niet.

311. Bij **ove**:

Zegsw. *D'n dieje he'n ze iets te vruug ùt d'n ove gehòld.* Die hebben ze iets te vroeg uit de oven gehaald. Gezegd van iemand die niet goed snik is.

315. Bij **pan**:

Zegsw. *Hij is zó beddehaand ès 'n pan zonder steel.* Hij is zo bijdehand als een pan zonder steel. Gezegd van een zeer onhandig persoon.

Pancraas, verkorting van de naam van de heilige Pancratius. Hier wordt zijn kerkelijke feestdag bedoeld: 12 mei. Weerspreuk: *Mi Pancraas, Servaas en Bonnifaas speule kaauw en vriejs d'n baas.* Met Pancratius, Servatius en Bonifacius spelen kou en vorst de baas. Genoemde heiligen zijn samen met Mamertus de beruchte ijsheiligen.

316.

papperòzzie, zn. v., heel de papierzooi, heel het spul. *Goit hil de papperòzzie mar 'weg.* Gooi heel die papierwinkel maar weg. Vrijwel verdwenen.

317. Bij **péép**:

Uitdr. *Hedde gé 'n looie péép!?* Heb jij een loden pijp? Gezegd tegen iemand die zijn koffie heel heet kan drinken.

320.

pèrr'mentòzzie, zn. v., familie. *Hij zit bé-j-ons nog in de pèrr'mentòzzie.* Hij is nog familie van ons. *Hil de pèrr'mentòzzie waar d'r wir.* Heel de familie was er weer. Ook *pèrmetòzzie.* (<Fr. parentage)

322.

pezerikke, ww., zuinig zijn. *Hij hi hil z'n lee:ve gepezerikt.* Hij heeft heel zijn leven zitten 'pinnen'; zuinig zitten zijn.

323.

pierrekùlleke, zn. o., pierenkuiltje. Zegsw. *Nor 't pierrekùlleke gaon.* Naar het pierenkuiltje gaan. Sterven.

pierreverskieter, zn. m., pierenverschrikker, borreltje. *Gif men mar unne pierreverskieter, dè's goewd vur 't binnewèrrek.* Geef mij maar een pierenverschrikker, dat is goed voor de ingewanden.

pikkerdraod, zn. m., prikkeldraad. Zegsw. *Onder de pikkerdraod durgefrees te hebbe.* Onder de prikkeldraad doorgevreten hebben. Gezegd wanneer een paartje jong moest trouwen. Onder is *pikkerdrooid*.

325.

pisserd, zn. m., pisser, penis. Zegsw. *Die li al mi z'ne pisserd op 't stroi.* Die is al stervende.

327.

pleister, zn. v., pleister. Uitr. *Dè's 'n pleister op unnen houtere poo:t.* Dat is een pleister op een houten been. Gezegd van een maatregel die geen enkel nut heeft.

plèkbùlleke, zn. o., kleefkruid, galium aparine. *De zeu:jkes van 't plèkbùlleke blééven alted òn oew dinge hange.* De zaadjes van het kleefkruid blijven altijd aan je kleren hangen.

plisiepètje, zn. o., politiepetje. Naast de gebruikelijke betekenis ook een van de vele borrelnamen die in de Meierij bekend zijn. *De vèldwachter kwaam bé't sluitingsuur èiges nog 'n plisiepètje haole.* De veldwachter kwam tegen sluitingstijd zelf nog een borreltje halen. Ook de orde-dienst was niet ongevoelig voor een vloeibare versnapering. De dorpsveldwachter, die het sluitingsuur moest controleren, nam vaak menig borreltje tot zich. Die pet paste hem ook.

331.

pòsdaag, zn. mv., paasdagen. Zegsw. *Ik kan mi die pòsdaag nie goewd ùt de weeg; ik kan m'n èij noit kwet.* Ik kan met die paasdagen niet goed uit de voeten; ik kan m'n ei nooit kwijt.

pòsdag, zn. m., paasdag. Weerspreuk: *Ree:gen op d'n uurste pòsdag gif de koei gebraoie gras.* Regen op de eerste Paasdag geeft de koeien gebraden gras.

Bij **pòsse**:

Zegsw. *Ge kunt zoo: oewe pòsse en pinkstere zien, gò 's fesoenlek zitte!* Ga eens fatsoenlijk zitten,

want je kunt zo tegen je kruis kijken.

potaole, ww., 'potalen'. *Ik gò daor nie zitte potaole*. Ik ga daar niet zitten kniezen. 'Potaole' moet hier zoiets als 'het verzamelen van zorg' betekenen. Oudere uitspraak *potoo:le*. Vrijwel verdwenen.

333.

profeet, zn. m., 1. profeet, 2. grote meikever. 1. *'t Is ok mar unne profeet die brood it (en nog liever mik)*. Het is ook maar een profeet die brood eet (en nog liever wittebrood). Gezegd van iemand die een voorspelling doet waaraan men niet veel geloof hecht. 2. *Wij dinne ès jong mùlders vange; 't liest hà'n we unne profeet, mar die ware d'r nie veul*. Als kind vingen wij meikevers; het liefste hadden we een profeet, (een grote meikever met gevederde antennes) maar die waren er niet veel.

pruikemaker, zn. m., pruikenmaker. Zegsw. *Hij heget zó druk ès unne pruikemaker mi inne klant*. (> druk).

pruim, zn. v., pruim.

pruim tebak, pruim tabak, borreltje; waarschijnlijk omdat beide zaken (jenever en tabak) als genotmiddel werden beschouwd. Ouderwets en verdwenen.

334.

Bij **prulderéej**
(>deugd)

335. Bij **pudding**:

Uitroep: *Jè zó ee:n in plòts van pudding!* Ja, zo een in plaats van pudding! Gezegd bij het passeren van een mooie meid.

Bij **pùtje**:

pùtje teer, potje teer, borreltje; de oude Meierijse uitspraak zou ook *pùtje taar(s)* kunne zijn. Denkelijk is hierbij aan de straffe smaak gedacht.

337.

raom, zn. v., raam. Verkleinwoord: *rumke*. *'t Rumke bove de deur hètten-'t bovelicht*. Ouder is *roo:m*.

338.

rattevergif, zn. o., rattenvergif, maar ook een benaming voor jenever. *Hèrbèrg, doe men nog 'n*

bietje rattevergif. Kastelein geef mij nog een beetje rattenvergif (een borreltje). Ouderwets.

339.

ree:perd, zn.m., rokkenjager.

Dè's alt zónne ree:perd geweest.

Dat is altijd zo'n rokkenjager geweest.

Bij **rééve**:

Uitdr. *Rééft mar vur oewen èigen hof!* Hark maar voor je eigen tuin!

Let maar op je eigen zaken, vooral gezegd tegen mensen die zich met andermans zaken bemoeien.

340.

Bij **rèinvaor**, boerenwormkruid:

Vgl. de Duitse benaming Rain-farn!

343.

rimme(l)tiék, zn. v., reumatiek.

'n Wilde kestaan hèlpt tege de rimme(l)tiék. Een wilde kastanje helpt tegen reumatiek. Vaker wordt nu *rimmetiék* gezegd.

rimpel, zn. m., rimpel. In de uitdr.

Ègge veul laacht, valle de rimpels lötter op de goei plòts. Als je veel lacht, vallen de rimpels later op de goeie plaats.

345. Bij **romme**:

De romme zen gehots'ld. De melk is geschikt. Uitdr. *'t Zen de beste romme die ge gift.* Het is de beste melk die je geeft.

Gezegd tegen kinderen die in het boerenwerk goed hun best moesten doen. (>boer) *Gruun romme komme rècht út de koew.* 'Groene' (=ongekookte, onbehandelde) melk komt recht uit de koe.

350.

saanderdaags, bw., 's anderen-daags, de volgende dag. *Saanderdaags ston ie d'r alwir.* De volgende dag stond hij er alweer.

351.

saoves, bw., 's avonds. *Saoves waar ie dik nog laot op straot.* 's Avonds was hij vaak nog laat op straat. Ouder is *soo:ves*.

sjèir, zn. v., brui. *Ik gee:f'r de sjèir af.* Ik geef er de brui aan.

354.

sjeloers, bn. jaloers. *D'n diejen is alt zó gaauw sjeloers.* Hij is altijd zo gauw jaloers.

sjeloersighèd, zn. v., jaloezie. *Ze kiek skeep van sjeloersighèd. Ze keek scheel van jaloezie.*

355. De klankcombinatie **sk** wordt in de dialectuitspraak in onze omgeving steeds meer vervangen door *sg* en *sch*.

Bij **skaarze**:

Zegsw. *Hij hi d'r veul bé mekare geskaarsd.* Hij heeft er veel bijeen gegaard. Gezegd van iemand die door zuinigheid rijk is geworden.

357.

skee:merlèmpke, zn. o., 1. schemerlampje, 2. borreltje. 1. *D'r ston 'n skee:merlèmpke op 't nachtkèisje.* Er stond een schemerlampje op het nachtkastje. 2. *Vur ie nor bed gong, viet ie nog lichelek 'n skee:merlèmpke.*

Voor hij naar bed ging pakte hij nog licht een borreltje.

skèije, ww., scheiden. *Skèije-skeej-geskeje. Alleman gi tege-worrig vort skèije.* Iedereen gaat tegenwoordig voortaan scheiden. *Diej is al lang wir geskeje.* Die is al lang weer gescheiden.

361.

Skijjt, zn. v., schijjt. *Skijjt òn alleman en m'n haor op 'n knutje!*

Schijjt aan iedereen en (ik draai) mijn haar op een knotje. Uitdaginge uitspraak van een zelfstandig meisje. (Vroeger droegen de meisjes op hun zestiende en zeventiende een zwart mutsje; na hun achttiende mochten ze hun haren eigenlijk pas opsteken.)

363.

skoelapper, zn. m., 1. schoenlapper, 2. vlinderbenaming voor kleine vos en dagpauwoog. 1. *Bèrtus van de Weste waar d'n aauwen d'urpsskoelapper.* Bertus van de Westen was de oude dorpsschoenlapper. 2. *D'r zaat unne skònne skoelapper op de vlenderplant.* Er zat een mooie dagpauwoog op de vlinderplant (buddleia).

skoewn, zn. m. en mv., schoen, schoenen. *Ge het oew skoewn zeker nog nie betòld!* Je hebt je schoenen zeker nog niet betaald. Gezegd van nieuwe schoenen waarvan het leer kraakt.

Bij skoft (3.)

Zegsw. *Hij waar al 'n skoft lang weg.* Hij was al een hele (werk-)tijd weg.

364.

skoie, ww. schooien. Spreuk:

Van skoie worde nie èrrem. Van schooien word je niet arm. Bedelaars zijn vaak rijker dan ze zich voordoen.

365.

skòtserééjerke, zn. o., 'schaatsenrijdertje', schrijvertje, draaikevertje = een glimmend zwart watertorretje, *gyrinus natator*. *Op de Aauw Ao krioel 't van de skòtserééjerkes.* Op de Oude Aa krioelt het van de schrijvertjes.

Bij skree:

Zegsw. *Ge lópt lillek út de skree.* Jij loopt lelijk uit de maat. Vooral gezegd tegen iemand die zich niet weet aan te passen.

366.

skree:klijster, zn. v., grote lijster, *turdus viscivorus*. 'n *Skree:klijster zingt nie hallefzó schón ès 'n zanglijster.* Een grote lijster zingt bijlange na niet zo mooi als een zanglijster.

370. Bij slès:

We speule nie vur sprès mar vur slès. We spelen (bv. kaarten) niet voor de winst, maar voor het plezier.

372.

smèires, bw., 's morgens. *Smèires is ie ginnen hèlle.* 's Morgens is hij geen held. Gezegd van iemand die moeilijk uit de veren kan. *Ons vrouw hi d're kaartavend nor smèires verzet,... dè duurt tot smiddes en dan is ze saoves wir thuis.*

Mijn vrouw heeft haar kaartavond naar 's morgens verzet,... dat duurt tot 's middags en dan is ze 's avonds weer thuis.

Bij smeuke:

Zegsw. *Dè zit daor mar te smeuke en te blaoke.* Dat zit daar maar te roken.

smiddes, bw., 's middags. *Smiddes dinne ze alt efkes ùtruste.* 's Middags hielden ze altijd een rustpauze.

Bij smid:

Zei-spreuk: *Hier kunde alles koope, zin Piet de Smid..., behalve ons vrouw, die kunde*

kréége. Hier kun je alles kopen, zei Piet de Smid..., behalve mijn vrouw, die kun je krijgen!

snaachs, bw., 's nachts. *Snaachs is 't ongediert onderwege*. 's Nachts is het ongedierte op pad.

373.

Bij **snééjer**

1.: Zeispreuk: *Wie z'n vak verstì, kréég 't wèrk, zin Jan de Snééjer en ie krieg vur de Pòsse 'n aauw boks te lappe*. Wie zijn vak verstaat, krijgt het werk, zei Jan de kleermaker en hij kreeg voor Pasen een oude broek te lappen. Bij 2. Naast *snééjer* wordt ook *snipsnapsnééjer* gezegd voor de libel.

374.

snot, zn. o., snot. Zegsw. *Hij kiejk of ie 't snot ha*. Hij was uit het veld geslagen; hij keek beteuterd.

376.

Bij **sondus** toevoegen:

sondusse, zn. m., zondagse, borrel. *Onze vòdder viét gèire unne sondusse*. Onze vader nam graag een zondagse borrel.

sopskolk, zn. m., 'sopschort', kledingstuk voor vuil werk. Zegsw. *Ik laot m'n èige nie ès unne sopskolk wegzette*. Ik laat me niet als voetveeg behandelen. (Een 'sopscholk' stond vaak stijf van het vuil.)

377. Bij **spèk**:

't Aauw spèk mó't 't uurste op. Het oude spek moet het eerste op. Ook gezegd wanneer men de oudste mensen het hardste laat werken.

speltuut, zn. v., verwaand schep-sel. *Oe wè'n speltuut!*

Oo, wat een verwaand nest!

380.

spoor, zn. o., spoor. Uitr. *Goewd gelaoje op bree:j spoor*. Goed geladen, op breed spoor. Gezegd van iemand die dronken is.

Bij **spurrie**:

Zegsw. *Onzen Driek hi wir dur de spurrie geslobd*. Bij onze (broer) Driek is de vrouw weer in verwachting. Gehoord in Vordenbosch.

381.

staf, zn. m., staf, karnstok. Uitr. *'t Kan nèt zó goewd òn de staf ès*

òn de kaors lege. Het kan net zo goed aan de karnstok als aan de karnnton liggen. Gezegd wanneer een echtpaar elkaar kinderloosheid verwijt. (>kaors)

383.

stèrve, ww. sterven. *Stèrve-stùrf-gestùrve.* *Hij stùrf vur de deur.* Hij stierf voor de deur. *Stùrf* maakt steeds meer plaats voor *stierf*.

steurs, bn., stuurs, humeurig, knorrig. *'t Is mar 'n steurse madam.* Het is maar een humeurige vrouw.

385. Bij **stuleke**:

Vruger kostte de stulekes in de kerk mar 'n dùbbeltje. Vroeger kostten de (klap-)stoeltjes in de kerk maar een dubbeltje (terwijl de prijs voor de zitbanken een kwartje was.

388. Bij **stroi**:

Hij gong biechte mi stroi in z'n haor. Hij ging biechten met stro in zijn haren. Gezegd van iemand die pas met Beloken Pasen ging biechten.

stroibos, zn. m., strooibos.

Zegsw. Hij werkt ès unne stroibos tege de wend. Hij werkt als een strobos tegen de wind. Gezegd van iemand die zijn werk helemaal verkeerd aanpakt.

389.

stront, zn. m., stront. Uitr. *Zó traog ès dikke stront dur unne vergiet.* Zo traag als dikke stront door een vergiet.

390. Bij **stuk**:

Aow mótte ze nie mi oew drie stukke op oew boks. Jou moeten ze niet met je drie stukken op je broek. Gezegd van een weduwe met drie kinderen die wil trouwen.

stùlpere, ww., struikelen, stommelen. *Hij kwaam hier halfzat binnegestùlperd.* Hij kwam hier halfdronken binnengestruikeld.

stumper, zn. m., behalve in de gebruikelijke betekenis ook een glaasje jonge jenever zonder suiker. *Gif men nog mar unne stumper.* Geef mij nog maar een jonge zonder. Humoristische associatie met 'een jongen zonder geslacht'. Verkleinwoord; *stumperke*.

suikertuutjes, zn. mv., 'suiker-toetjes', volksbenaming voor de bloemen van de dovenetel, *lamium album*. *Wij dinne ès jong suikertuutjes ùtzùige*. Als kinderen zogen wij de zoete bloemen van de dovenetel uit. (>dannittel)

391.

swee:vel, zn. m., voorloper van de lucifer; dun houtje waarmee men een kaars, lamp of pijp kon aansteken. *Onze grutvòdder gebrùikte nog swee:vels um z'n péép òn te stoke*. Onze grootvader gebruikte nog 'aansteekhoutjes' om zijn pijp aan te steken.

swiet, zn. v., verwaandheid, allure. *Ze hen daor veul swiet vèil*. Ze moeten daar altijd verwaand doen. *Vur men gin swiet of vrimdighèid*. Voor mij geen opschepperij of vreemdigheid. (>Fr. suite) vergelijk *kaskenade*.

397.

teule, ww., telen, verbouwen. *Teule-tulde-getuld*. *Hij hi alt goewd getuld op dè stukske laand*. Hij heeft altijd goed geteeld op dat stukje land.

teullaand, zn. o., teelland. *D'r laag 'n huukske teullaand nee:ve 't haus*. Er lag een stukje teelland naast het huis.

400.

Tirris, eigennaam, (Wal-)Theris. *Tirris is d'n aauwe vùrm vur Walter en Wout, unne naam die ge bekant nie mer hurt*. 'Tirris' is de oude vorm voor Walter en Wout, een naam die je bijna niet meer hoort. Sporadisch werd ook *Teer* gezegd.

402. Bij **tong**:

Zegsw. *Z'n tong hong vort op z'n klompe*. Zijn tong hing onder-tussen op zijn klompen. Hij was doodmoe geworden.

403.

trein, zn. m., trein. Zegsw. *Hij liegt dè de treine umkéeke*. Hij liegt dat de treinen omkijken; hij liegt of het gedrukt staat. (>liege)

405. Bij **Trùi**:

Uitdr. *Trekke Trùi, de koew mót kalve*. Trekken Trui, de koe moet kalven. Aanmoedigingskreet om hard te werken.

406. Bij **tùrk**:
Zegsw. *Dè's zónnen tèijen tùrk*.
Dat is zo'n norske zwijger.

Bij **tut**:
Och jungske, toew laagde gij nog òn de tut! Och jongen, toen lag jij nog aan de borst. Gezegd tegen kinderen die als grote mensen mee willen praten.

408.
uilevlucht, zn. v. uilenvlucht.
Zegsw. *'t Is al in d'n uilevlucht*.
Het begint al donker te worden.

Bij **ùir**:
Tiejn pond ùir en gin drop koff-fieromme! Tien pond uier en geen druppel koffiemelk! Spottend gezegd van een ruimboezemige vrouw die veel praat maar weinig doet.

415.
vaon, zn. v., vaan, vlag. Uitr. *Ge moet wete achter wèlke vaon ge òn moet loo:pe*. Je moet weten achter welk vaan je aan moet lopen. Je moet weten voor wie je partij je kiest.

417. Bij **vatte**:
Uitr. *Ge mót 't mar vatte zoo: 't*

kùmt. Je moet het maar nemen zo het komt.

vèl, zn. v., vel, huid. *Hij zit in 'n kaoi vèl*. Hij steekt in een slecht vel; hij is ziekelijk.

422.
verrekijker, zn. m., verrekijker.
Zegsw. *Toen zate gij nog bé ùllieje vòdder in de verrekijker*. Toen zat jij nog bij jullie vader in de verrekijker. Toen was jij nog niet geboren. Vooral gezegd om een snotneus de mond te snoeren.

425.
vieroog, zn. m., dagpauwoog.
D'r zaat unne vieroog op de ker-misblomme. Er zat een dag-pauwoog op de herfstasters.

427.
vloek, zn. m., vloek. (>vèrkes-vloek, >wè) Verkleinwoord; *vluukske*.

vloer, zn. v., vloer. Zegsw. *Ge kunt 'r van de vloer ee:te.... d'r li zat*. Je kunt er van de vloer eten..., er ligt genoeg.
Het eerste deel wordt gezegd wanneer het ergens heel schoon is, het vervolg ontkracht de

spreuk onverwacht. Oudere uitspraak *floer*.

428.

voeier, zn. o., voering. Zegsw. *Hij heget voeier út z'n gat geskete*. Hij heeft de voering uit zijn gat gescheten. Gezegd van iemand die erg aan de diarree is.

430.

vòts, bn., blut, berooid. *We zen vòts*. Wij zijn blut. Verdwenen.

433.

vùdje, zn. o., vodje. Spreuk: *Èigen is gin vùdje*. Eigen is geen vodje. Het hemd is nader dan de rok.

439. Bij **wéénèij**:

Uitdr. *'n Bebruujd wéénèij gif enkel skimmel, dons en poelie*. Van een bebroed windci kan niets goeds komen. Van halfzachte figuren is niets goeds te verwachten. Uitdr. *D'r zen veul wéénèijer en d'r is d'r nog nooit ee:n hard geworre*. Er zijn veel windeieren (=halfhartige personen) en er is er nog nooit een hard geworden.

Bij **weer** (1.):

Zegsw. *We zulle nog weer overhaauwe v'ndaag!* We zullen nog weer overhouden vandaag. Gezegd na een heel mooie dag. *We kréége aander weer; de moor die vunkt zó*. We krijgen ander weer; de waterketel vonkt zo.

441. Bij **weg**:

Zegsw. *Hedde langs de weg gezee:te?* Heb je langs de weg gezeten? Gezegd tegen iemand die een wegescheet op zijn oog heeft.

442. Bij **wèij**:

Zegsw. *Toew liepte gij nog in de wèij!* Toen liep jij nog in de wei! Toen was jij nog niet geboren. (vgl. verrekijker)

447.

winterkunningske, zn. o., winterkoninkje. *D'r haauwt 'n winterkunningske in de dórreheg*. Er woont een winterkoninkje in de meidoornhaag. (>hout 178.)

Bij **wirlicht**:

Wijsheid: *Gin man wit wor of wanneer de wirlicht zal inslaon*. Geen mens weet waar of wanneer de bliksem zal inslaan.

451. Bij **wötter**:
Spreuken: 't Is wötter op unne kèij. Het is water op een kei.

Bijvoorbeeld gezegd wanneer raadgevingen aan een eigenwijs persoon niet besteed blijken te zijn. Variant: 't Is wötter op unnen èndekop. Het is water op een eendenkop.

Wor wötter hi gestaon, blefalded wèl 'n zinkske.

Waar water heeft gestaan, blijft altijd wel een laagte. Je blijft vroeger ongeluk altijd bespeuren.

453.
wuust, bn., woest. Uitr. *Ès wuust ès onweer.* Zo woest als onweer. Gezegd van iemand die heel woedend wordt.

458.
zèikbed, zn. o., zeikbed. Zegsw. *Van 't zèikbed op 't skéétbed komme.* Van het zeikbed op het schijtbed komen; van de regen in de drup raken.

462.
zin, zn. m., zin, lust. Uitr. *ès ge 't nor oewe zin begient te kréege, worde weggedrage.* Als je het naar je zin begint te krijgen, word je weggedragen. Wanneer je het

goed begint te krijgen, kom je te sterven.

Bij **zoer**:
Zegsw. *Zó zoer dè de gaoter in m'n sokke d'r af dicht trokke.* Zo zuur dat de gaten in mijn sokken ervan dichttrokken. Erg zuur.

463. Bij **zoerkólle**:
Zegsw. *Die it de zoerkólle nimer op.* Die eet de zuurkool niet meer op. Gezegd van iemand die spoedig zal sterven.

464. Bij **zout**:
Zegsw. *Hij heget miste zout wèl vort op.* Hij heeft het met zout hier ondertussen wel op. Gezegd van iemand die ergens de gratie is.

465. Bij **zùiver**:
Zegsw. *D'n dieje is nie zùiver z'ne stùiver.*
Die is niet te vertrouwen bij de vrouwen.

zùivere, zn. m., naast 'zuivere' ook een van de vele benamingen voor een borrel. *Doe men mar unne zùivere, dè bekùmt men nog 't beste.* Geef mij maar een jenever, dat bekomt mij nog het beste.

Grote dank aan alle mensen die de moeite namen hun commentaar na lezing van Eige grèij door te geven, speciaal aan Walter v.d. Westerlaken. Wij zijn ons er terdege van bewust dat ook na deze aanvullingen het Noordmeierijse woordenboek niet als compleet beschouwd kan worden. Voor alle verdere opmerkingen en aanvullingen blijven wij ons ten zeerste aanbevolen houden.

Cor Swanenberg
Milrooijseweg 109
5258 KG Middelrode

Jos Swanenberg
Derde Donk 67
5233 XE Den Bosch